„Man–in–the–middle attack“, неразрешена платежна операция и кого пази законът при електронно банкиране?

„Man–in–the–middle attack“ или „човек в средата“ атака е станалата известна след 2017 г. кибератака, при която хакери прихващат съществуващ разговор или трансфер на данни, заемат място в „средата“ на трансфера и използват достъпената по този начин информация, най-често за престъпни цели. През 2017 г. е установено, че жертви на този тип атаки са потребителите, използващи приложения за мобилно банкиране. Особеното в случая е, че намесата на третия човек не е видима и не оставя следи, по които в последствие да бъде доказана. По този начин при електронно банкиране е променян IBAN на банката на получателя, промяната не е била установена от платеца, ползвател на платежната услуга, а няма данни за нерегламентиран достъп до интернет банкирането. В този случай спорът е дали това представлява разрешена или неразрешена платежна операция.

Общото правило на Закона за платежните услуги и платежните системи (ЗПУПС) предвижда, че банката носи отговорност за изпълнена от нея неразрешена платежна операция, освен в случаите, когато клиентът е действал чрез измама, или че умишлено или при груба небрежност не е изпълнил някое от задълженията си за спазване на условията за издаване и ползване на съответния платежен инструмент.

При използването на електронно банкиране и атака от типа „човек в средата“ платецът, който е използвал предоставените му от банката средства за идентификация, реално не е давал съгласие за изпълнение на платежната операция по променения IBAN, но системата на банката отчита, че единствено той е извършвал действия в банкирането.

В общите условия на банките, въз основа на изрично предвидената в ЗПУПС възможност, е предвидено по отношение на клиенти (непотребители), че когато клиентът твърди, че е налице неразрешена платежна операция, той носи доказателствената тежест при установяването на автентичността на същата.

От тук произтичат два въпроса – при променен IBAN в резултат от атака от типа „човек в средата“ неразрешена ли е платежната операция и носи ли банката отговорност за възстановяване на сумата.

В спор за възстановяване на сумата по такава операция адвокатското дружество успя

CR legal DL 2018. Всички права запазени.

да защити по дело на свой клиент, че неблагоприятните последици от изпълнението на платежна операция в този случай, въпреки че е наредена чрез приетия от страните платежен инструмент, ще останат в правната сфера на платеца само при доказване от страна на банката, че е налице измама от платеца, умисъл или груба небрежност на ползвателя на платежните услуги, довели до неизпълнение на съществените задължения, вменени му във връзка с използване на платежния инструмент.

По отношение на значението на уговореното в общите условия разместване на доказателствената тежест за неразрешената операция, българският съд приема, че по делото всяка от страните носи тежестта да докаже фактите, от които черпи правата си и по този начин реално не освобождава банката – доставчик от доказване на факта, че платежната операция е разрешена. Независимо от процесуалния закон, предвидената ЗПУПС, възможност за прехвърляне на тежестта за доказване на неразрешената операция върху платеца е резултат от транспонираната Директива (ЕС) 2015/2366 на Европейския парламент и на Съвета от 25 ноември 2015 г. за платежните услуги във вътрешния пазар. Именно необходимостта от тълкуване на този текст от директивата е основанието за отправяне на преюдициално запитване от Tribunal Judicial da Comarca do Porto — Juízo Central Cível до Съда на Европейския съюз, по което е образувано дело C-448/21. Произнасянето на Съда ще е от ключово значение за прилагането от националните съдилища на споразумението между ползвателя (непотребител) и доставчика на платежни услуги на по-тежък режим на отговорност на платеца при неразрешена операция, изпълнена чрез електронно банкиране, включително и в случаите на кибератака „човек в средата“.

CR legal DL 2018. Всички права запазени.